

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

Олена Борисюк

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Луцьк – 2022

УДК 336.71:005(072)

Б 33

Рекомендовано до опублікування науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки

(протокол № 1 від 21 вересня 2022 р.).

Рецензенти:

Дацюк-Томчук М.Б. – к.е.н., доцент кафедри фінансів та права Луцького університету розвитку людини Університету «Україна»

Милько І.П. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту Волинського національного університету імені Лесі Українки

Борисюк О.В.

Б 33 **Страховий менеджмент:** методичні рекомендації до самостійної роботи (електронне видання). Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 36 с.

Методичні рекомендації розроблені з метою надання допомоги студентам в організації самостійної роботи. Вони містять програму дисципліни, рекомендації до вивчення теоретичного курсу, навчальні завдання для самостійної роботи, тестові завдання для проведення підсумкового контролю, ІНДЗ для самостійної роботи та рекомендовану літературу.

Рекомендовано студентам спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

УДК 336.71:005(072)

© Борисюк О.В., 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

ЗМІСТ	3
ВСТУП	4
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»	5
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ	8
Тема 1. Сутність та функції страхового менеджменту	8
Тема 2. Принципи управління страховою компанією	8
Тема 3. Кадри і кадрова політика страхової компанії	9
Тема 4. Управління страховими ризиками	10
Тема 5. Особливості організації діяльності страховика	11
Тема 6. Особливості управління страховим маркетингом	11
Тема 7. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії	12
Тема 8. Управління тарифною політикою страховика	13
Тема 9. Управління грошовими потоками страхової компанії	14
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових компаніях	14
НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	16
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО	
КОНТРОЛЮ	18
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ	31
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	34

ВСТУП

В умовах ринкової економіки страхові компанії, які є безпосередніми учасниками фінансового ринку, активізували свою діяльність, забезпечуючи страховий захист інших суб'єктів господарювання. Динамічний розвиток та значний потенціал страхового ринку України, зростаюча конкуренція серед страховиків обумовлюють створення та застосування ефективної системи управління діяльністю страхових компаній. Тому у сучасних умовах актуальним є підвищення уваги до страхового менеджменту як інструментарію підприємництва у страховому бізнесі, філософії всієї господарської діяльності страхової компанії в умовах ринкової економіки.

Метою навчальної дисципліни є: оволодіння знаннями з опрацювання і реалізації управлінських рішень із комплексу питань, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній при гармонізації фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Завдання вивчення курсу “Страховий менеджмент” полягають у теоретичній та практичній підготовці студентів економічних спеціальностей з низки питань: опанування основними підходами до управління відбором ризиків на страхування; вивчення технології врегулювання страхових претензій; засвоєння підходів щодо управління грошовими потоками страховика; вивчення сутності інформаційного забезпечення страхового менеджменту.

Компетентності, які набувають студенти у процесі вивчення дисципліни «Страховий менеджмент»:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК02);
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК06);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08);
- здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку банківської справи у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності (СК1);
- здатність застосовувати управлінські навички у сфері банківської справи (СК3);
- здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері банківської справи (СК4);
- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері банківської справи (СК6);
- здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації,

необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері банківської справи (СК7);

- здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері банківської справи (СК8).

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Тема 1. Сутність та функції страхового менеджменту

Страховий менеджмент як особливий вид підприємницької діяльності й перспективи його розвитку в Україні та світі.

Страхова організація як основний суб'єкт страхового бізнесу й основа розбудови його менеджменту. Законодавство України про страхове підприємництво.

Класифікація страхових організацій, їх організаційно-правові форми. Спеціалізація страхових організацій.

Управління процесом створення страхових організацій. Зміст пакету необхідних документів і процедура реєстрації страхових організацій, їх філій, і представництв. Ліцензування страхової діяльності.

Тема 2. Принципи управління страховою компанією

Методи і принципи управління страховою компанією. Структура та органи управління страховою компанією. Організація роботи правління страховою компанією. Виконавчі органи управління страховою компанією. Правління та його функції. Голова правління, президент, генеральний директор страховою компанією. Матриця повноважень із прийняття рішень

Дорадчі органи управління страховою компанією: рада директорів філій, рада директорів центрів страхових послуг, рада агентів.

Ліга страхових організацій України та інші об'єднання страховиків, їх роль в управлінні страховою компанією.

Тема 3. Кадри і кадрова політика страховою компанією

Сутність та особливості кадровою політики страховою компанією. Психологічний клімат колективу. Система підбору і розстановки кадрів. Стратегія управління персоналом страховою компанією. Страхові агенти і брокери.

Класифікація персоналу страховою компанією. Персонал страховою компанією. Типові функції голови правління страховою компанією. Типові проблеми в організації роботи керівника страховою компанією: Повноваження керівників філій (представництв). Функціональні обов'язки керівників структурних підрозділів.

Функціональні обов'язки андерайтера, актуарія, менеджера із продажів, менеджера із врегулювання збитків тощо впливають із їхньої ролі у структурі страховою компанією. Практична робота з персоналом страховою компанією. Концепція кадровою політики.

Навчання спеціалістів страховою компанією. Управління соціальним розвитком колективу. Система оплати праці. Індивідуальне і колективне

преміювання. Основи мотивації персоналу.

Тема 4. Управління страховими ризиками

Сутність ризик-менеджменту в контексті визначення потреби в страхуванні. Поняття й класифікація ризиків. Ознаки ризиків, що можуть бути прийняті на страхування.

Організація відбору ризиків на страхування. Управління даним бізнес-процесом із метою формування та забезпечення збалансованості страхового портфеля. Етапи відбору ризиків.

Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Структура тарифу. Основні методологічні підходи при здійсненні актуарних розрахунків. Тарифна політика, її цілі та принципи. Андеррайтинг як важливіший бізнес-процес страховика. Складові й основні завдання андеррайтингу. Вимоги до управління андеррайтингом.

Тема 5. Особливості організації діяльності страховика

Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Процес створення страхової компанії. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та розміру завданої шкоди. Документальне оформлення страхової претензії. Технологія перевірки достовірності страхового випадку й нанесення ним шкоди страхувальнику. Розрахунок страхових виплат. Форми страхових виплат. Порядок урегулювання збитків у різних видах страхування. Особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя.

Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Формування ефективної служби безпеки та механізм її взаємодії з іншими підрозділами страхової компанії.

Тема 6. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі

Сутність і завдання страхового маркетингу. Маркетингова служба страховика, її функції та організація роботи. Взаємодія служби маркетингу з іншими підрозділами страховика. Зміст плану маркетингу та його спрямованість на удосконалення управління асортиментом і якістю страхових послуг, формування попиту на ці послуги і стимулювання продаж.

Маркетингові дослідження в страхуванні: завдання, види та форми. Аналіз ринкової ситуації та конкурентного середовища. Сегментування і вибір цільових ринків. Методи збору та аналізу інформації про споживачів страхових послуг та конкурентів. Оцінка інтенсивності конкуренції на ринку страхових послуг. Організація та координація розроблення та забезпечення реалізації

програми підвищення конкурентоспроможності страховика.

Тема 7. Управління фінансовою надійністю страховика

Поняття фінансової надійності та методи її забезпечення. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати. Роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфеля.

Поняття технічних резервів. Склад технічних резервів згідно із Законом України «Про страхування». Резерв незароблених премій. Порядок формування резерву незароблених премій та визначення частки перестраховика в цьому резерві страховика. Порядок формування резерву збитків за заявленими вимогами страхувальників. Визначення частки перестраховика в резерві збитків. Резерв коливань збитковості та порядок його формування. Резерв катастроф та порядок його створення. Формування інших резервів.

Тема 8. Управління тарифною політикою страховика

Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та розміру завданої шкоди. Документальне оформлення страхової претензії. Технологія перевірки достовірності страхового випадку й нанесення ним шкоди страхувальнику. Розрахунок страхових виплат. Форми страхових виплат. Порядок урегулювання збитків у різних видах страхування. Особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя.

Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Формування ефективної служби безпеки та механізм її взаємодії з іншими підрозділами страхової компанії.

Тема 9. Управління грошовими потоками страховика

Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генерують діяльність суб'єкта господарювання. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний. Модель грошових потоків страховика.

Доходи від страхової діяльності: зароблені страхові премії, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування, частки страхових виплат і відшкодувань, що надходять від перестраховиків, повернені суми з резерву збитків та централізованих страхових резервних фондів. Порядок визначення заробленої страхової премії.

Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях

Фінансовий моніторинг і його завдання у справі запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Система фінансового моніторингу: первинний (внутрішній) та державний (зовнішній) рівень.

Страхові компанії, як суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Завдання та обов'язки суб'єкту первинного фінансового моніторингу. Суб'єкти державного фінансового моніторингу: завдання, функції та права.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ

Тема 1. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Сутність страхового менеджменту.
1. Види і функції страхового менеджменту.
1. Внутрішнє та зовнішнє середовище страхової компанії.

Основні терміни та поняття

Страховий менеджмент, менеджер, елементи страхового менеджменту: суб'єкти, об'єкти і фактори впливу, завдання страхового менеджменту, види і функції менеджменту, внутрішнє та зовнішнє середовище страхової компанії.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. У чому полягає різниця між управлінням і менеджментом?
2. Назвіть відмінні характеристики страхового менеджменту.
3. Дайте визначення системі страхового менеджменту. З яких елементів вона складається?
4. Назвіть функції страхового менеджменту та дайте їхню коротку характеристику.
5. Назвіть принципи і методи страхового менеджменту. В чому полягає їхнє значення?
6. Назвіть види страхового менеджменту.
7. Обґрунтуйте функції страхового менеджменту.
8. Які Ви можете назвати цілі страхового менеджменту.
9. Що Ви розумієте під внутрішнім та зовнішнім середовищем страхової компанії.
10. Назвіть складові внутрішнього середовища страховика.

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність та передумови формування страхового менеджменту.
2. Середовище страхового менеджменту та його структура.

Рекомендована література [1, 2, 3, 6, 12].

Тема 2. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

1. Методи і принципи управління страховою компанією.
2. Структура та органи управління страхової компанії.
3. Організація роботи правління страхової компанії.

Основні терміни та поняття

Методи і принципи управління страховою компанією, принцип наукової обґрунтованості, принцип плановості, оптимальне сполучення централізації і децентралізації управління, принцип демократизації управління, принцип адаптивності, дорадчі органи управління страховою компанією: рада директорів філій, рада директорів центрів страхових послуг, рада агентів.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Назвіть методи управління страховою компанією.
2. Яка організаційна структура страхової компанії?
3. Які функції виконує правління страхової компанії.
4. Що Ви розумієте під лінійною структурою управління страхової компанії?
5. Що Ви розумієте під лінійно-штабною структурою управління страхової компанії?
6. Що Ви розумієте під функціональною і дивізійною структурою управління страхової компанії?
7. Назвіть принципи і методи страхового менеджменту. В чому полягає їхнє значення?

Питання для самостійного вивчення

1. Основні функціональні обов'язки загальних зборів акціонерів.
2. Принципи ефективно побудованої організаційної структури управління страхової компанії.
3. Переваги та недоліки організаційних структур управління страховими компаніями.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 13].

Тема 3. КАДРИ І КАДРОВА ПОЛІТИКА СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

- 3.1. Сутність та особливості кадрової політики страхової компанії.
- 3.2. Психологічний клімат колективу.
- 3.3. Система підбору і розстановки кадрів.
- 3.4. Стратегія управління персоналом страхової компанії.
- 3.5. Страхові агенти і брокери.

Основні поняття та терміни

Кадрова політика страхової компанії, психологічний клімат колективу, система підбору і розстановки кадрів, стратегія управління персоналом страхової компанії, страхові агенти і брокери, персонал страхової компанії. андеррайтер, актуарій, менеджер із продажів, менеджер із врегулювання збитків, концепція кадрової політики, основи мотивації персоналу.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Від чого залежить ефективність управління страховою компанією?
2. Якими компетенціями повинні володіти сучасні менеджери в управлінні страховиком?

3. Назвіть якості, які на Вашу думку притаманні ефективному лідеру в страховій компанії?
4. Які Ви можете виділити найбільш актуальні принципи консолідації колективу страхової компанії.
5. Що Ви розумієте під психологічним кліматом колективу страхової компанії.
6. Що включає в себе стратегія управління персоналом страхової компанії.
7. У чому полягає концепція управління персоналом страхової компанії?
8. Охарактеризуйте основні підходи до розробки стратегії правління персоналом СК.
9. Назвіть методи розробки стратегії управління трудовими ресурсами страховика.
10. Що собою являє система стратегічного управління страховою компанією?

Питання для самостійного вивчення

1. Наведіть приклади цілей управління персоналом страхової корспанії.
2. З яких етапів складається кадрова робота страховика.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 6, 13].

Тема 4. УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

1. Сутність та класифікація ризиків.
2. Способи управління ризиками.

Основні поняття та терміни

Страховий ризик, нестраховий ризик, природні, антропогенні, майнові, особисті, чисті, спекулятивні, індивідуальні, універсальні ризики, етапи ризик менеджменту, рівні ризику в страхуванні, аналіз ризику, контроль *ризику*.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Що Ви розумієте під страховим ризиком?
2. Що Ви розумієте під інвестиційним страховим ризиком?
3. Назвіть приклади інноваційних страхових ризиків?
4. Як співвідносяться між собою поняття фінансові і комерційні страхові ризики.
5. Назвіть стадії управління страховими ризиками.
6. Що Ви розумієте під оцінкою страхового ризику.
7. Дайте класифікацію рівням ризику в страховій діяльності.
8. Назвіть етапи управління ризиками в страхових компаніях.
9. Що таке технічний ризик страховика і яке його значення в системі управління ризиками страхових компаній?

Питання для самостійного вивчення

1. Опишіть структуру страхового тарифу .

2. Назвіть принципи, необхідні для проведення оптимальної тарифної політики.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7].

Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКА

1. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.
2. Процес створення страхової компанії.
3. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Основні поняття та терміни

Служба врегулювання претензій, процедура та етапи врегулювання страхових претензій, документальне оформлення страхової претензії, розрахунок страхових виплат, форми страхових виплат, порядок урегулювання збитків у різних видах страхування, особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя, оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків, контрибуція в сфері страхування.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Які особливості організації діяльності страховика?
2. Назвіть основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні?
3. Обґрунтуйте процес створення страхової компанії?
4. Назвіть вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.
5. Які завдання та місце служби врегулювання претензій в страховій компанії?
6. Яка процедура та етапи врегулювання страхових претензій?
7. Назвіть дії сторін договору в разі настання страхового випадку?
8. Який порядок урегулювання збитків у різних видах страхування?

Питання для самостійного вивчення

1. Які особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя.
2. Обґрунтуйте порядок оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків.

Рекомендована література [2, 4, 6].

Тема 6. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Сутність та функції страхового маркетингу.
2. Специфіка маркетингу в страхуванні.
3. Структура управління маркетинговою діяльністю страхової компанії.
4. Стратегічне планування маркетингу страхової компанії.

Основні поняття та терміни

Страховий маркетинг, ринковий маркетинг, організаційний маркетинг, маркетингова стратегія страхової компанії, маркетингові цілі, маркетингове планування, маркетингові дослідження, маркетингова служба.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Яке значення страхового маркетингу в системі управління страховою компанією?
2. У чому полягає складність завдання страхового маркетингу?
3. Назвіть етапи розробки маркетингової стратегії страховика.
4. Назвіть об'єкти маркетингових досліджень у галузі страхування.
5. Яке призначення маркетингової служби страхової організації?
6. Назвіть принципи страхового маркетингу?
7. Які функції виконує страховий маркетинг?
8. Які завдання виконує страховий маркетинг?
9. Що виступає об'єктом маркетингових досліджень в страхуванні?

Питання для самостійного вивчення

1. Обґрунтуйте методи вивчення попиту на страхові послуги.
2. Яка роль реклами у страхуванні.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7].

Тема 7. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СТРАХОВИКА

1. Страховий менеджмент в забезпеченні фінансової стійкості страховика.
2. Власне утримання ризику. Розміщення ризику.
3. Інвестиційна політика. Інструменти розміщення резервів.
4. Особливості управління стійкість страховика.

Основні поняття та терміни

Фінансова надійність, тарифна політика страховика на фінансові результати, технічні резерви, резерв незароблених премій, резерв катастроф та порядок його створення, умови забезпечення платоспроможності: статутний капітал, гарантійний фонд, перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Назвіть стадії оцінки фінансового стану страхових компаній?
2. Обґрунтуйте фактори, що забезпечують фінансову стійкість страховика?
3. Назвіть принципи розміщення коштів страхових резервів?
4. Перерахуйте фактори фінансової стійкості компанії?

5. Обґрунтуйте напрями вдосконалення щодо управління платоспроможністю страховика, формуванням та використанням прибутку.

6. Які основні критерії забезпечення платоспроможності страховиків відповідно до Закону України „Про страхування”.

7. Які існують умови забезпечення платоспроможності?

8. Які вимоги до статутного капіталу страховика?

9. Як впливає тарифна політика страховика на його фінансову стійкість?

10. Поясніть роль перестраховування у збалансуванні страхового портфеля.

11. Охарактеризуйте сутність процесу управління ризиками страховика.

12. Як оцінюється платоспроможність страховика?

Питання для самостійного вивчення

1. Напрями вдосконалення щодо управління платоспроможністю страховика, формуванням та використанням прибутку.

2. Основні критерії забезпечення платоспроможності страховиків відповідно до Закону України „Про страхування”.

Рекомендована література [2, 4, 6, 7, 12].

Тема 8. УПРАВЛІННЯ ТАРИФНОЮ ПОЛІТИКОЮ СТРАХОВИКА

1. Особливості управління тарифною політикою страховика.

2. Порядок розрахунку нетто-ставки.

3. Брутто-ставка як плата за страхові послуги.

4. Особливості розрахунку тарифу по страхуванню життя.

5. Фактори, що впливають на величину тарифної ставки.

Основні поняття та терміни

Служба врегулювання претензій, залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та розміру завданої шкоди, документальне оформлення страхової претензії, технологія перевірки достовірності страхового випадку, розрахунок страхових виплат, форми страхових виплат, особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. Як співвідносяться між собою поняття страхова премія, страховий внесок, страховий платіж?

2. Яким чином розраховують нетто-ставку?

3. Перерахуйте фактори, що впливають на величину тарифної ставки?

4. Яка структура страхового тарифу?

5. Які особливості розрахунку тарифу по страхуванню життя?

6. Що входить до складу технічних резервів?

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості використання власного капіталу як інвестиційного джерела та джерела фінансування збитків.

2. Особливості інвестування тимчасово вільних коштів страхових резервів.

Рекомендована література [1, 2, 6, 9, 10, 14].

Тема 9. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВИКА

1. Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генерують діяльність суб'єкта господарювання.
2. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях.
3. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний.

Основні поняття та терміни

Грошовий потік, фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях, види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний, модель грошових потоків страховика, доходи від страхової діяльності: зароблені страхові премії, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування, частки страхових виплат і відшкодувань, що надходять від перестраховиків, повернені суми з резерву збитків та централізованих страхових резервних фондів, порядок визначення заробленої страхової премії.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. У чому полягають особливості грошових потоків в операційній діяльності страховика?
2. Що входить до складу доходів від страхової діяльності?
3. З чого складаються витрати страховика?
4. Які існують напрями та обмеження розміщення страхових резервів?
5. У чому полягають особливості оподаткування страховика?
6. Як розподіляється прибуток страховика?
7. Назвіть фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях?
8. Обґрунтуйте види грошових потоків: вхідний страховика?
9. Назвіть доходи від страхової діяльності?
10. Який порядок визначення заробленої страхової премії.

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості управління грошовими потоками від фінансової та інвестиційної діяльності страховика.
2. Організація діяльності фінансових служб з управління грошовими потоками у великих страхових компаніях.

Рекомендована література [1, 2, 6, 7, 11, 14].

Тема 10. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СТРАХОВИХ

ОРГАНІЗАЦІЯХ

1. Фінансовий моніторинг і його завдання у справі запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму.
2. Система фінансового моніторингу: первинний (внутрішній) та державний (зовнішній) рівень.
3. Страхові компанії, як суб'єкти первинного фінансового моніторингу.

Основні поняття та терміни

Фінансовий моніторинг, протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму, система фінансового моніторингу: первинний (внутрішній) та державний (зовнішній) рівень, завдання та обов'язки суб'єкту первинного фінансового моніторингу, суб'єкти державного фінансового моніторингу.

Питання для самоконтролю та перевірки знань

1. У чому особливості фінансового моніторингу страхових компаній?
2. Як побудована система фінансового моніторингу?
3. Що входить до завдань та обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу?
4. Які існують вимоги до фахового рівня спеціалістів із фінансового моніторингу?
5. Які фінансові операції страхової компанії підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу?
6. Укажіть фінансові операції страхової компанії, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу?

Питання для самостійного вивчення

1. Типові порушення страхових компаній у сфері фінансового моніторингу.
2. Основні етапи здійснення внутрішнього фінансового моніторингу страховою компанією.

Рекомендована література [1, 2, 6, 7, 11, 14].

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Розглянути питання, винесені на самостійне вивчення.
3. Підготовка доповідей на теми «Сутність та передумови формування страхового менеджменту» та «Середовище страхового менеджменту та його структура».

Тема 2. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Розглянути питання, винесені на самостійне вивчення.
3. Підготовка доповіді на тему «Принципи ефективної побудови організаційної структури управління страховою компанією»

Тема 3. КАДРИ І КАДРОВА ПОЛІТИКА СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Виконати одне із завдань на вибір (у вигляді аналітичної записки на 2-3 сторінки):
  - Проаналізувати цілі управління персоналом страховою компанією.
  - Сформулювати етапи, з яких складається кадрова робота страховика.

Тема 4. УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Скласти кросворд на 10 або більше слів до теми.
3. Виконати одне із завдань на вибір (у вигляді аналітичної записки на 2-3 сторінки):
  - Опишіть структуру страхового тарифу.
  - Обґрунтуйте принципи, необхідні для проведення оптимальної тарифної політики.

Тема 5. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКА

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Скласти кросворд на 10 або більше слів до теми.
3. Підготовка доповіді на тему «Порядок оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків».

Тема 6. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Розглянути питання, винесені на самостійне вивчення.
3. Підготовка доповіді на тему «Яка роль реклами у страхуванні».

Тема 7. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ

СТРАХОВИКА

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Скласти кросворд на 10 або більше слів до теми.

Тема 8. УПРАВЛІННЯ ТАРИФНОЮ ПОЛІТИКОЮ СТРАХОВИКА

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Скласти кросворд на 10 або більше слів до теми.
3. Підготовка доповіді на тему «Особливості інвестування тимчасово вільних коштів страхових резервів».

Тема 9. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВИКА

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Скласти кросворд на 10 або більше слів до теми.
3. Підготовка доповіді на тему «Особливості управління грошовими потоками від фінансової та інвестиційної діяльності страховика».

Тема 10. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

1. Опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу.
2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».
3. Підготовка доповіді на тему «Типові порушення страхових компаній у сфері фінансового моніторингу».

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО

КОНТРОЛЮ

1. Страховий менеджмент – це:
  - а) професійне управління діяльністю страхової компанії;
  - б) технологія фінансового планування;
  - в) процес складання, прийняття та подальший контроль бюджетів;
  - г) всі відповіді правильні.
2. Цілі страхового менеджменту класифікують як:
  - а) державні і суспільні;
  - б) загальні і специфічні;
  - в) економічні і політичні;
  - г) управлінські і фінансові.
3. До функцій страхового менеджменту не відноситься функція:
  - а) планування;
  - б) організації;
  - в) перестраховування;
  - г) мотивації.
4. Розрізняють форми контролю:
  - а) страховий і перестраховий;
  - б) індивідуальний і колективний;
  - в) повний і вибіркового;
  - г) попередній, поточний і наступний.
5. Економічною метою страхового менеджменту є:
  - а) розвиток страхового ринку;
  - б) максимізація поточного прибутку;
  - в) розробка якісних страхових продуктів;
  - г) максимізація вартості страхової компанії.
6. Соціальною метою страхового менеджменту є:
  - а) розвиток страхового законодавства;
  - б) задоволення страхових потреб клієнтів страхової компанії;
  - в) створення нових робочих місць у сфері страхування;
  - г) максимізація прибутку.
7. Чітко сформоване у страхових працівників бажання виконати встановлені вимоги керівництва страхової компанії передбачає функція:
  - а) планування;
  - б) організації;
  - в) мотивації;
  - г) контролю.
8. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:
  - а) планування;
  - б) організації;
  - в) мотивації;
  - г) контролю.

9. Уповноваженим органом державної виконавчої влади, що здійснює нагляд за страховою діяльністю в Україні є:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Нацкомфінпослуг;
- в) НБУ;
- г) Ліга страхових організацій України.

10. Які з перелічених функцій покладено на НБУ?

- а) визначення мінімального розміру статутного фонду страховиків;
- б) опрацювання страхових тарифів;
- в) надання ліцензій на право здійснення страхової діяльності;
- г) реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховування нерезидентам.

11. У виняткову компетентність акціонерних зборів страховика входить:

- а) визначення стратегічних напрямків роботи страхової компанії;
- б) затвердження регламентуючих документів;
- в) обрання правління;
- г) обрання наглядової ради;
- д) всі перераховані відповідні вірні.

12. У теорії формування організаційних структур управління (ОСУ) страховика існують такі принципи їхньої побудови:

- а) лінійні,
- б) лінійно-штабні,
- в) функціональні,
- г) дивізійні структури.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

13. До компетенції головного менеджера в страховій компанії входять:

- а) підбір і розстановка кадрів;
- б) розподіл функціональних обов'язків між працівниками;
- в) ведення поточного листування з відомствами, установами, організаціями, громадянами;
- г) оперативне керівництво і контроль за діяльністю підрозділів страхової компанії.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

14. До специфічних принципів, притаманних управлінню страховою компанією відносяться:

- а) принцип адаптивності, що дозволяє проводити активне чи пасивне пристосування до мінливих внутрішніх і зовнішніх умов функціонування страхової компанії;
- б) принцип нових задач, що визначає відкритість страхової компанії для суттєвих змін зовнішнього чи внутрішнього середовища й забезпечує підтримку його адаптивних якостей;
- в) принцип динамічної стабільності, який забезпечує еволюційний розвиток компанії в межах визначеної стадії або фази циклу її розвитку з урахуванням фази розвитку економічної системи держави.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

15. Основними завданнями страхового менеджменту є:

а) створення економічного механізму управління прибутковістю акціонерної страхової компанії - управління обсягом і структурою активних і пасивних операцій страхової компанії, вартістю акцій, а також доходами і витратами страховика;

б) управління ліквідністю при оптимізації обсягу прибутку - управління грошовими потоками, організація контролю за станом високоліквідних активів, прогнозування ліквідної позиції страхової компанії;

в) управління ризиками, властивими конкретним об'єктам страхування, відносно яких відбувається укладення відповідних договорів страхування - розробка методології оцінки різних страхових ризиків, ведення статистики страхових випадків і супроводжуючих їх ризикових обставин, стандартизація управлінських процедур відносно наявних страхових ризиків;

г) управління персоналом акціонерної страхової компанії - забезпечення максимальної реалізації його потенційних можливостей. Передбачає організацію внутрішньо фірмового навчання, впровадження ефективної системи оплати праці і моральних стимулів, внутрішнього контролю (аудиту) тощо.

д) всі перераховані відповідні вірні.

16. Якими якостями на Вашу думку повинен володіти головний менеджер, який призначається правлінням страхової компанії:

а) рішучість;

б) твердість і сміливість;

в) послідовність у всіх діях;

г) знання страхової справи;

д) правильні відповіді а)-г).

17. Об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків; створюється при прийомі па страхування небезпечних, великих або маловідомих і нових ризиків – це:

а) страховий пул;

б) страховий холдинг;

в) філія страховика;

г) представництво страховика;

д) товариство взаємного страхування.

18. Найвищим органом управління страхової компанії, створеної у вигляді акціонерного товариства є:

1) наглядова рада страхової компанії;

2) загальні збори акціонерів;

3) рада директорів;

4) правління страхової компанії.

19. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

а) планування;

б) організації;

в) мотивації;

г) контролю.

20. Розрізняють форми контролю:

- а) страховий і перестраховий;
- б) індивідуальний і колективний;
- в) повний і вибірковий;
- г) попередній, поточний і наступний.

21. До топ-менеджменту страхової компанії відноситься:

- а) керівник філії;
- б) начальник відділу;
- в) спеціаліст;
- г) головний бухгалтер.

22. Типові функції голови правління страхової компанії включають:

- а) оцінку ризиків; б) формування і проведення кадрової політики;
- в) узгодження типових параметрів договору страхування;
- г) коригування розміру страхових тарифів.

23. Аварійний комісар здійснює:

- а) аналіз обставин страхового випадку;
- б) проведення переговорів щодо укладання договорів страхування;
- в) аналіз фінансової звітності компанії;
- г) аналіз рівня ризику в процесі страхування.

24. Процес розробки та реалізації кадрової політики охоплює такі процеси:

- а) фінансування системи перепідготовки кадрів;
- б) розробка системи оплати праці;
- в) розробка правил внутрішнього розпорядку;
- г) оформлення пенсій.

25. Бюрократична кадрова робота включає такі процеси:

- а) підготовка резерву кадрів;
- б) розробка соціальних програм;
- в) розробка колективних договорів;
- г) розробка посадових інструкцій.

26. Конфлікт - це:

- а) вплив на особистість за допомогою певних благ;
- б) модель поведінки групи людей;
- в) контроль за виконанням вимог трудової дисципліни;
- г) специфіка діяльності страхової компанії.

27. Примусова мотивація - це:

- а) переконання;
- б) погроза зниження рівня життя працівника;
- в) інформування;
- г) нарада з керівниками структурних підрозділів.

28. Нормативна мотивація - це:

- а) погроза зниження рівня життя працівника;
- б) додаткова грошова винагорода;

- в) спонукання людини до певної поведінки;
- г) система рейтингування працівників.

29. Економічне стимулювання - це:

- а) бонуси та участь у прибутку; б) роз'яснення цілей компанії;
- в) створення атмосфери взаємоповаги;
- г) залучення працівників до обговорення проблем.

30. Морально-психологічні методи стимулювання праці - це:

- а) контроль за якістю праці;
- б) премії за конкретні результати;
- в) уважне ставлення до працівників;
- г) пільги.

31. Страховий ризик - це:

а) певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання;

б) одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей; в) природні катаклізми;

г) несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання.

32. Якщо імовірність дорівнює одиниці, це означає, що:

- а) відбудеться одна подія з усіх можливих;
- б) подія обов'язково відбудеться;
- в) подія ніколи не відбудеться;
- г) подія відбудеться лише один раз.

33. Ознаки ризику, який не можна застрахувати:

- а) результат реалізації ризику відомий заздалегідь;
- б) відсутній суб'єктивний фактор;
- в) наслідки реалізації ризику можна оцінити;
- г) має імовірний характер.

34. Чистий ризик:

а) дає можливість отримати негативний, нульовий або позитивний результат;

- б) це загроза грошових втрат;
- в) не залежить від суб'єктивних факторів;
- г) пов'язаний із фінансовими операціями.

35. Якісна оцінка ризиків - це:

- а) експертна оцінка;
- б) статистичний метод;
- в) метод використання аналогів;
- г) виявлення видів ризиків.

36. До способів управління ризиками відносять:

- а) поглинання ризику;
- б) розподіл та передача ризику;
- в) уникнення ризику;
- г) усі відповіді вірні.

37. До організаційних способів управління ризиками відноситься:

- а) страхування;
- б) укладання договору оренди;
- в) самострахування;
- г) диверсифікація.

38. До фінансово-договірних способів управління ризиками відноситься:

- а) організація кептивної страхової компанії;
- б) поділ ризику;
- в) лімітування;
- г) навчання персоналу.

39. Типові об'єкти, що пропонуються на страхування:

- а) мають певні особливості;
- б) мають індивідуальні ознаки ризику;
- в) потребують оцінювання кожного об'єкту;
- г) мають чітку ідентифікацію рівня ризику.

40. В якій послідовності проводяться етапи управління ризиком ?

- а) оцінка потенційних наслідків настання ризику;
- б) контроль за ризиками;
- в) ідентифікація або виявлення ризиків;
- г) управління ризиком.

41. За належністю страхові коимпанії поділяють на:

- а) приватні та державні;
- б) майнове, особисте та відповідальності;
- в) страхування життя;
- г) страхування фінансових ризиків.

42. Які існують форми страхування:

- а) життя і ризикове;
- б) добровільне й обов'язкове;
- в) майнове, особисте, відповідальності;
- г) медичне та від нещасних випадків.

43. Які види страхування є обов'язковими:

- а) страхування авіаційних суден;
- б) страхування будівель громадян;
- в) страхування від нещасних випадків школярів;
- г) страхування життя.

44. Які страхові компанії виділяють за інституціональною ознакою:

- а) внутрішній і зовнішній страховий ринок;
- б) майнові, особисті;
- в) приватні та державні;
- г) акціонерні.

45. Які страхові компанії виділяють за територіальною ознакою:

- а) внутрішні, регіональний і міжнародні;
- б) майнового, особистого страхування і страхування відповідальності;
- в) юридичні і фізичні особи;
- г) приватні та державні.

46. В яких формах підприємств можуть створюватись страховики в Україні:

- а) юридичної особи у формі акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю;
- б) юридичної особи у формі товариств з обмеженою відповідальністю і приватних підприємств;
- в) фізичної особи, зареєстрованої як суб'єкт підприємницької діяльності;
- г) іноземної юридичної особи.

47. Кептивні страховики — це:

- а) страхові компанії, утворені на основі колишнього Укрдержстраху;
- б) страхові компанії, створені за рахунок коштів окремих галузей, міністерств, відомств з метою обслуговування внутрішньогалузевих ризиків;
- в) акціонерні страхові компанії відкритого та закритого типу;
- г) страхові компанії, створені за участю іноземних юридичних і фізичних осіб.

48. Правила страхування — це:

- а) документ, який визначає умови проведення кожного виду страхування;
- б) договір страхування;
- в) перелік претензій страхувальника до страховика;
- г) аварійний сертифікат.

49. Філія страхової компанії має право:

- а) займатися рекламною діяльністю;
- б) проводити ревізію діяльності інших філій;
- в) приймати рішення про свою ліквідацію;
- г) укладати та обслуговувати договори страхування.

50. Який орган уповноважений видавати ліцензії на право здійснення страхової діяльності:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державна податкова служба;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Нацкомфінпослуг.

51. Страховий маркетинг - це:

- а) державна регламентація страхового бізнесу;
- б) система патентування страхових продуктів;
- в) розробка та реалізація конкурентоспроможних страхових продуктів;
- г) платоспроможний попит населення.

52. Маркетингова діяльність страхової компанії охоплює:

- а) відносини з приводу формування фондів фінансових ресурсів;
- б) емісію цінних паперів;
- в) визначення ринкового сегменту;
- г) матеріально-технічне постачання.

53. До маркетингових інструментів відноситься:

- а) ціна;
- б) система оподаткування страхових послуг;
- в) конкуренція між страховиками;

г) набір умов страхування.

54. Споживча вартість страхового продукту - це:

- а) страховий тариф;
- б) відсоток за кредит;
- в) страховий захист;
- г) дисконт.

55. Страховий продукт - це:

- а) комплекс послуг з ліквідації наслідків несприятливих подій;
- б) отримання інвестиційного доходу;
- в) консалтингові послуги;
- г) виплата страхового відшкодування.

56. На рівні безпосереднього оточення маркетингові служби вивчають:

- а) канали збуту;
- б) ресурси страхової компанії;
- в) політичні аспекти;
- г) демографічні аспекти.

57. На рівні макрооточення маркетингові служби вивчають:

- а) контактні аудиторії;
- б) ринок робочої сили;
- в) культурні аспекти;
- г) витрати страхової компанії.

58. На рівні мікрооточення маркетингові служби вивчають:

- а) конкурентів; б) постачальників;
- в) організаційну структуру страхової компанії;
- г) економіку країни.

59. Реклама - це:

- а) публічне звернення з метою залучення клієнтів;
- б) комплекс маркетингових комунікацій;
- в) спосіб доступу до послуг;
- г) пакетна послуга.

60. Засоби поширення реклами - це:

- а) посередники;
- б) засоби масової інформації;
- в) збутова мережа;
- г) маркетингові дослідження.

61. Фінансовий менеджмент страхової компанії включає:

а) розробку й реалізацію фінансової політики компанії за допомогою різних фінансових інструментів;

б) прийняття рішень із фінансових питань, їхню конкретизацію й розробку методів реалізації;

в) інформаційне забезпечення за допомогою складання й аналізу фінансової звітності компанії;

г) оцінку інвестиційних проектів і формування портфеля інвестицій;

д) фінансове планування й контроль.

62. Фінансова стійкість страхових операцій характеризується:

- а) співвідношенням між власним і залученим капіталом;
- б) дефіцитом коштів;
- в) кількістю укладених договорів страхування;
- г) залученням страховика в інвестиційну діяльність.

63. Ліквідність активів - це:

- а) фінансова стійкість страховика;
- б) розподіл інвестиційних коштів між категоріями активів інвестування;
- в) можливість залучати додаткові ресурси;
- г) можливість страховика розрахуватись за невідкладними зобов'язаннями.

64. Платоспроможність страховиків є складовою частиною:

- а) прибутковості;
- б) ліквідності;
- в) фінансової стійкості;
- г) рентабельності.

65. Страховики відповідно до обсягів страхової діяльності зобов'язані підтримувати рівень запасу платоспроможності:

- а) нормативний;
- б) фактичний;
- в) розрахунковий;
- г) балансовий.

66. Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом:

- а) множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань на 0,26;
- б) множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18;
- в) множення суми здійснених виплат протягом попередніх 12 місяців на 0,23;
- г) шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05.

67. Фактичний запас платоспроможності страховика - це його:

- а) власний капітал;
- б) нетто-активи;
- в) бруто-активи;
- г) страхові резерви.

68. До умов забезпечення платоспроможності, яких зобов'язані дотримуватись страховики, не відносяться:

- а) наявність сплаченого статутного капіталу та гарантійного фонду страховика;
- б) наявність резервного фонду; в) наявність вільних резервів;
- г) перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

69. При застосуванні тестів раннього попередження не здійснюється:

- а) аналіз зовнішнього та внутрішнього ринкового середовища;
- б) аналіз складу та структури активів страховика;

- в) аналіз дохідності та рентабельності;
- г) аналіз поточних зобов'язань страховика.

70. На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати оцінки, які виставляються по:

- а) п'ятибальній системі;
- б) чотирибальній системі;
- в) десятибальній системі;
- г) дванадцятибальній системі.

71. Які з наведених нижче завдань є завданнями актуарних розрахунків?

- а) збір абсолютних показників страхової статистики;
- б) математичне обґрунтування необхідного та достатнього обсягу страхового фонду;
- в) визначення класифікаційних ознак страхових премій;
- г) математичне обґрунтування необхідного обсягу витрат на ведення справи.

72. Нетто-ставка страхового тарифу за своїм економічним змістом є:

- а) показником складності ризику;
- б) показником збитковості страхової суми;
- в) показником складності збитку;
- г) показником норми збитковості.

73. Структуру бруто-тарифу формують:

- а) нетто-ставка та прибуток;
- б) витрати на ведення справи та прибуток;
- в) нетто-ставка та навантаження;
- г) нетто-ставка та витрати на ведення справи.

74. Витрати на ведення справи складаються з:

- а) аквізиційних витрат;
- б) ліквідаційних та управлінських витрат;
- в) інкасаційних витрат;
- г) всі вище перераховані види витрат є витратами на ведення справи.

75. Коефіцієнт кумуляції ризику показує:

- а) частоту збитку;
- б) частоту ризику;
- в) кількість страхових випадків, спричинених однією страховою подією;
- г) частоту страхової події.

76. Якою базою по відношенню до страхової премії виступає страховий тариф?

- а) кількісною;
- б) якісною;
- в) комбінованою;
- г) страховий тариф математично не пов'язаний зі страховою премією.

77. Економічний зміст страхової премії полягає в тому, що вона є:

- а) періодично повторюваним платежем;
- б) частиною національного доходу країни;
- в) частиною страхової суми;

г) показником ефективності діяльності страхової компанії.

78. Якщо показник частоти збитку дорівнює одиниці, то це свідчить про:

а) високий ступінь ризику;

б) низький рівень збитковості страхової суми;

в) достовірність настання страхового випадку для всіх застрахованих об'єктів;

г) банкрутство страхової компанії.

79. Фактичний рівень збитковості страхової суми розраховується як:

а) добуток коефіцієнта збитковості та норми збитковості;

б) добуток складності ризику та коефіцієнта кумуляції ризику;

в) добуток частоти збитку та частоти страхової події;

г) добуток частоти збитку та складності збитку.

80. Ризикова премія за своїм змістом є:

а) ризиковою надбавкою;

б) чистою нетто-премією;

в) брутто-премією;

г) заощаджувальним внеском.

81. Страхові резерви, які формуються страховиками - це:

а) технічні резерви і резерви із страхування життя;

б) резерв збитків;

в) резерви належних до виплати страхових сум;

г) резерв заявлених, але ще не врегульованих збитків.

82. Страхові резерви розмащуються, виходячи з принципів:

а) прибутковості, безпечності, диверсифікованості;

б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;

в) безпечності та ліквідності;

г) поверненості страхових внесків.

83. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначається на основі:

а) розміру статутного капіталу;

б) надходжень страхових премій та страхових виплат;

в) страхових премій, сплачених перестраховикам;

г) кількості страхових полісів.

84. Страхові резерви, які формуються страховиком, є:

а) гарантією виконання зобов'язань перед страхувальниками;

б) власними коштами страхування;

в) витратами страховика на проведення страхування;

г) правильна відповідь відсутня.

85. Резерв незароблених премій в Україні визначається на основі:

а) методу плаваючих кварталів;

б) методу 1/365;

в) методу 40% і 36%;

г) правильні відповіді б) і в)

86. Фактичний запас платоспроможності страхової компанії показує:

а) величину нетто-активів, вільних від зобов'язань;

- б) величину поточних зобов'язань страховика;
- г) величину брутто-активів страхової компанії;
- д) правильні відповіді а) і б).

87. Плату за страхування, що отримує страхова компанія, називають:

- а) страховим тарифом;
- б) страховою сумою;
- в) страховою премією;
- г) тантьємою.

88. Доходи від інвестиційної діяльності є:

- а) первинними доходами страховика;
- б) похідними від первинних доходів страховика;
- в) другорядними доходами страховика;
- г) першочерговими доходами страховика.

89. Доходи від інвестиційної діяльності страховика передбачають доходи від:

- а) розміщення страхових резервів і тимчасово вільних коштів за визначеними напрямками їх вкладання;
- б) здавання майна в оренду;
- в) перерахування страхових виплат;
- г) реалізації прав регресії.

90. Страхову премію розраховують за формулою:

- а) страхова премія = страхова сума – страховий тариф;
- б) страхова премія = вартість об'єкта страхування × страховий тариф;
- в) страхова премія = страхова сума × страховий тариф;
- г) страхова премія = викупна сума × страховий тариф.

91. Метод для обчислення резерву незароблених премій:

- а) «плаваючих» квадратів;
- б) паушальний;
- в) розрахунку.

92. Якими видами діяльності може займатися страхова компанія:

- а) надавати кредити страхувальникам;
- б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
- в) укладати договори страхування і визначати розмір збитку страхувальників у зв'язку зі страховою подією;
- г) займатись роздрібною торгівлею;
- д) займатися рекламною діяльністю.

93. Філія страхової компанії має право:

- а) займатися рекламною діяльністю;
- б) проводити ревізію діяльності інших філій;
- в) приймати рішення про свою ліквідацію;
- г) укладати та обслуговувати договори страхування;
- д) виплачувати страхові суми та страхові відшкодування.

94. Які з перелічених далі функцій виконує Ліга страхових організацій України?

- а) надає дозвіл на перестраховування ризиків у нерезидентів;
- б) здійснює реєстрацію страхових посередників;
- в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
- г) надає інформаційні та навчальні послуги своїм членам;
- д) підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

95. Які з наведених далі форм підприємств можуть згідно з чинним законодавством претендувати на здійснення страхової діяльності?

- а) акціонерне товариство закритого типу;
- б) командитне товариство з 100 % іноземним капіталом;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) підприємство з 100 % державним капіталом;
- д) приватне підприємство (належить одній особі).

96. Які з перелічених функцій покладено на орган нагляду за страховою діяльністю?

- а) контроль за платоспроможністю страхових агентів;
- б) контроль за платоспроможністю страховиків;
- в) нагляд за страховиками;
- г) нагляд за фінансовим контролем страхової компанії;
- д) контроль за профспілковим комітетом.

97. На який період доцільно опрацьовувати стратегічний план розвитку страховика?

- а) 10 років;
- б) 3 роки;
- в) 1 рік;
- г) на термін, визначений законом;
- д) на термін обрання правління компанії.

98. До органів управління страховою компанією належить:

- а) фінансовий відділ;
- б) наглядова рада;
- в) профспілковий комітет;
- г) служба безпеки.

99. Андерайтинг – це:

- а) аналіз фінансового стану страхової компанії;
- б) урегулювання збитків;
- в) маркетингове дослідження ринку страхових послуг;
- г) оцінка ризиків, що приймаються на страхування;
- д) оцінку збитків.

100. Процес ризик-менеджменту охоплює:

- а) контроль за рівнем ризику;
- б) підготовку фінансової звітності для контролюючих органів;
- в) урегулювання збитків;
- г) представництво страхової компанії у судових органах;
- д) немає вірної відповіді.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ІНДЗ – вид самостійної індивідуальної роботи студента науково-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

За весь період вивчення дисципліни кожен студент виконує тільки одне ІНДЗ з переліку запропонованих (за номером по списку в журналі) та представляє його у формі презентації (5-10 слайдів) на практичних заняттях.

Мета індивідуального науково-дослідного завдання – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст індивідуального науково-дослідного завдання – це завершена науково-дослідна робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, отриманих у процесі лекційних та семінарських занять, а також самостійного опрацювання матеріалу.

Перелік індивідуальних науково-дослідних завдань

1. На основі даних офіційних сайтів Національного банку України та Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг визначити :

- Кількість страхових компаній в Україні протягом трьох останніх років?
- Кількість договорів страхування, укладених протягом трьох останніх років?
- Динаміку страхових премій протягом трьох останніх років?

2. На основі даних офіційних сайтів Національного банку України та Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг визначити:

- Обсяг страхових премій за видами страхування протягом трьох останніх років?
- Структуру валових та чистих страхових премій протягом трьох останніх років?
- Структуру чистих страхових премій за видами страхування протягом трьох останніх років?

3. На основі даних офіційних сайтів Національного банку України та Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг визначити:

- Динаміку страхових виплат протягом трьох останніх років?
- Структуру валових та чистих страхових виплат протягом трьох останніх років?
- Рівень страхових виплат за видами страхування протягом трьох останніх років?

4. Визначте рівень чистих страхових виплат та чисті страхові виплати за основними видами страхування:

- Страхування фінансових ризиків.
- Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я).
- Обов'язкове страхування цивільноправової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ).
- Страхування наземного транспорту ("КАСКО").

5. *Ознайомтесь з ресурсним потенціалом, структурою й органами управління страховою організацією та дайте відповіді на поставлені питання з відповідним обґрунтуванням.*

- Склад і структура ресурсного потенціалу. Оцінювання наявного потенціалу страховика та ефективності його використання.

- Кадрове забезпечення страхових організацій. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Сутнісна характеристика мотивації персоналу як функція страхового менеджменту.

- Загальні збори акціонерів. Наглядова рада. Рада директорів. Ревізійна комісія. Внутрішній аудитор. Виконавчі органи управління страховою організацією. Відповідність функцій органів управління страхових компаній принципам корпоративного управління.

- Організаційна структура страховика. Структурні підрозділи. Посадові інструкції працівників. Дирекції, регіональні управління, філії, центри страхових послуг, відокремлені робочі місця й представництва страховиків. Принципи побудови структури управління.

7. *Проаналізуйте особливості ідентифікації та оцінки ризиків страхової діяльності в сучасних умовах.*

8. *Назвіть переваги та недоліки регулювання страхових компаній НБУ у зв'язку з тим, що НБУ з 1 липня 2020 прийняв повноваження з регулювання ринків небанківських фінансових послуг у рамках реалізації закону про "спліт", в тому числі й страхових компаній.*

9. *Страхові компанії лайфового страхування.*

- Проаналізуйте основні показники діяльності лайфового страхування.
- Обґрунтуйте особливості створення страховика, що здійснює страхування життя.

10. *На основі даних НБУ <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision> проаналізуйте станом на кінець кожного року (2016-2020 р.) такі показники:*

- Кількість страхових компаній.
- З них: з лайфових та загального стархування.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

11. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте ТОП-10 найбільших ризикових страховиків за валовими преміями.

12. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте:

- Рейтинг страхових компаній за страховими виплатами.
- Рейтинг страхових компаній за валовими преміями.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

13. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте:

- Рейтинг страхових компаній за чистими преміями.
- Рейтинг страхових компаній за прямим страхуванням.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

14. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте:

- Рейтинг страхових компаній за темпами зростання премій.
- Рейтинг страхових компаній за рівнем виплат.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

15. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте:

- Рейтинг страхових компаній щодо резервів .
- Рейтинг страхових компаній за активами.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

16. На основі даних сайту <https://forinsurer.com> проаналізуйте:

Рейтинг страхових компаній за розміром капіталу.

Рейтинг страхових компаній з гарантійного фонду.

Рейтинг страхових компаній по нерозподіленого прибутку.

Результати оформіть в таблиці Excel та зробіть відповідні висновки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. К. : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
2. Баранов А.Л. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. / А.Л. Баранов, О.В. Баранова. К.: КНЕУ, 2012. 215 с.
3. Квасовський, О. Р., Стецько М.В. Проблемні аспекти прямого оподаткування страхових компаній в Україні. *Фінанси України*. 2011. № 1. С. 52-63.
4. Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. Нові вектори розвитку страхового ринку України: Монографія / Керівник авт. проекту д-р екон. наук., проф. О.В. Козьменко. Суми: Університетська книга, 2012. 320 с.
5. Пікус Р.В. Міжнародний досвід управління активами страхової компанії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2010. Вип. 120. С. 7-12.
6. Сокиринська І. Г. Журавльова Т.О. , Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник / за ред. І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301 с.
7. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях: монографія / І. Л. Литовченко, .В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г.Баранова. Одеса : ИНВАЦ, 2014. 280 с.
8. Стратегічне управління страховою компанією : кол.моногр. / В.М. Фурман, О. Ф. Філонюк, М. П. Ніколенко та ін. ; наук ред та кер. кол. авт. д-р екон. наук В. М. Фурман. К. : КНЕУ, 2008. 440 с.
9. Страхова справа. : підручник / О. Д. Вовчак. Київ : Знання, 2011. 391с.
10. Страховий менеджмент: підручник / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. К.: КНЕУ, 2011. 333 с.
11. Страхування в запитаннях і відповідях. Долгошея Н.О. Навч.посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 318 с.
12. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент. Навч. посіб. / А.А. Супрун, Н.В. Супрун. Львів: Магнолія, 2010. 300 с.
13. Хлівний В.К., Баранова О.В. Інноваційні підходи до управління діяльністю страхової компанії. *Фінанси України*. 2011. №11. С. 113-118.
14. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801«Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. К.: НУХТ, 2014. 143 с.

Додаткова література:

15. Borysiuk O., Datsyuk-Tomchuk M., Lipovska-Makovetska N. Problems of development of insurance of market in modern conditions: *Collection of scientific articles*. Actual scientific research, Rome, Italy. 2018. p.111-113.
16. Баранов, А. Л. Ідентифікація страхових ризиків та її значення для управління страховим портфелем. *Фінанси України*. 2011. № 8. С. 115-124.
17. Борисюк О. В. Андеррайтинг як фактор забезпечення фінансової стійкості страховиків та важливий елемент страхового менеджменту. *Економіка та суспільство*. Випуск №20/2019 с. 604-609.
18. Борисюк О. В., Дацюк-Томчук М. Б. Проблеми розвитку страхування життя в умовах нестабільного фінансового середовища. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. Випуск Том 1 № 17, 2019. с. 100-106.
19. Борисюк О. В., Стащук О. В. Оцінка фінансової безпеки страхових компаній в сучасних умовах. *Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна монографія* / Л.М. Савчук, Maria Fic. Дніпро: Пороги, 2017. с.313-326.
20. Борисюк О.В. Дистрибуція страхових продуктів як важливий елемент страхового менеджменту. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. Випуск №2(14), 2018р. С.131-137.
21. Борисюк О.В. Оцінка основних показників фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку в сучасних умовах. *Взаємодія банків та інших фінансових установ з підприємствами: теорія, методика і практична реальність: монографія* / Л. І. Катан та Н. І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2018. с.253-261.

Інтернет ресурси

22. Ліга страхових організацій. Офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>.
23. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
24. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL: <http://www.mtsbu.kiev.ua/>.
25. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
26. Форіншурер - Інтернет-журнал про страхування. Офіційний сайт. URL : <http://forinsurer.com/>.

Навчально-методичне електронне видання

Борисюк Олена Володимирівна

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Обсяг 1,28 обл.-вид. арк.